

บทคัดย่อ

งานวิจัยผักพื้นบ้าน อำเภอราษีไศล จังหวัดยโสธร วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผักพื้นบ้าน การใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดเวทีเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของผักพื้นบ้านและมีส่วนร่วม ในการดูแลรักษาแหล่งผักพื้นบ้าน เพื่อกำหนดแผนในการฟื้นฟูแหล่งผักพื้นบ้านและส่งเสริมการปลูกและขยายพันธุ์ในแปลงเกษตร เพื่อหาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมผักพื้นบ้านสู่ระบบตลาด และเพื่อนำข้อมูลจากการวิจัยพัฒนาเป็นหลักสูตร สิ่งแวดล้อมใช้สอนในโรงเรียน

ในการศึกษาวิจัยพบว่า พันธุ์ผักพื้นบ้านในชุมชนกะอว ชุมชนพะบุเงาะ และชุมชนบ้านกะตุนง มีแนวโน้มที่จะได้รับความสนใจ และชุมชนเริ่มหันมาปลูกและอนุรักษ์มากขึ้น เนื่องจากที่ผ่านมาชุมชนเกิดความไม่เข้าใจ เพราะไม่รู้จักว่าผักที่ขึ้นในสวนของตนสามารถบริโภคได้ และมีคุณค่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้ผักพื้นบ้านในพื้นที่ตำบลกะอว ต้องสูญหายไป เนื่องจากชุมชนไม่รู้ และขาดความตระหนัก รวมทั้งการทำลายทรัพยากรที่เป็นแหล่งที่อยู่ของผักพื้นบ้าน

การทำกิจกรรมรณรงค์เพื่อฟื้นฟูพันธุ์ผักพื้นบ้าน ได้รับการตอบรับจากหน่วยงานรัฐเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการศึกษา องค์การบริหารปกครองส่วนท้องถิ่น สถานีนอนามัย หรือกลุ่มนักวิชาการ ผลที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมก็คือ การนำเนื้อหาเรื่องผักพื้นบ้านบรรจุในแผนพัฒนาระดับตำบล และบรรจุในเนื้อหาการเรียนการสอนในโรงเรียน จัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อสร้างความตระหนัก และจิตสำนึกให้นักเรียน ผู้ปกครอง

ส่วนสถานการณ์ด้านการตลาด ผักพื้นบ้านมีแนวโน้มที่จะได้รับความนิยมมากขึ้น เนื่องจากกระแสบริโภคผักพื้นบ้านเริ่มมาแรง เพราะมีการรณรงค์จากหน่วยงานภาครัฐ ในด้านการดูแลสุขภาพผู้บริโภค เนื่องจากผักพื้นบ้าน เป็นผักที่ปลอดภัยจากสารพิษ และมีราคาถูก บริโภคได้ทุกเพศทุกวัย

บทเรียนจากการทำงานวิจัยที่ผ่านมาคือ หน่วยงานราชการกับชาวบ้านมักมีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันตลอด ซึ่งชุมชนได้มีการสรุปบทเรียนว่าในการประสานงาน / ประสานความร่วมมือชุมชนต้องมีจุดยืนและหนักแน่น และยืนยันความคิดของตนเอง เพราะหน่วยงานราชการมักมีแนวคิดแบบสำเร็จรูป มักคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ได้ในด้านเศรษฐกิจมากกว่ามองในแง่อื่น ส่วนชุมชนมักมองในด้านวัฒนธรรม การดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติเป็นหลัก สิ่งที่นักวิจัยได้รับการจากการศึกษาวิจัย คือ ทีมวิจัยรู้จักใช้กระบวนการทำงาน มาประยุกต์ใช้ให้มีความเหมาะสม เข้าใจหลักการทำวิจัยเบื้องต้น เห็นความสำคัญของงานวิจัย “พบความดีในความไม่รู้” วิธีการวิจัยได้สร้างความรู้เพิ่มเติมให้กับทีมวิจัยได้มาก และสามารถใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือในกระบวนการสร้างความตระหนักให้กับทีมวิจัยและชาวบ้านได้จริง ในการทำงาน

วิจัยทีมวิจัยต้องมีความพร้อม ต้องมีใจ และมีความชัดเจนในการทำงาน ทีมพี่เลี้ยง และ สกว. ต้องมีความชัดเจนในทิศทางการทำงาน สิ่งไหนไม่เข้าใจต้องปรับความเข้าใจ เพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน